



**«Над зямлёю шугае
верасень»**

**Восень раскрывае
прыгажосць прыроды ў яе
завяданні...**

Мэты ўрока:

- 1. Працягваць навучанне вызначаць тэму, ідэю, асноўную думку вершаваных твораў, выпрацоўваць уменне знаходзіць у вершы мастацкія сродкі вобразнасці (эпітэты, метафары, параўнанні і г.д.)*
- 2. Развіваць уменне выразна чытаць вершы, розныя па змесце і настроі.*
- 3. Стварыць умовы для выхавання пачуцця прыгажосці мастацкага слова.*



Лета – час шчаслівых.

Восень - час паэтаў.

М. Багдановіч

*Вечар на захадзе у попеле тушыць
Кучу чырвоных кавалкаў вугля;
Ціха ўсё: вецер лістка не зварушыць,
Не скалыхнуцца ні траўкай паля;
Цёмныя цені даўжэй у лагчыне,
Птушкі прыстаўшай марудней палёт;
Сумна плыве маладзік бледна-сіні
Ў небе вячэрнім, зялёным, як лёд;
Іскрацца зорак сняжынкі маркотна,
Збожжа пакрылася шызай расой...
Кіньма жа думкі аб долі гаротнай,
Хоць бы на момант спачынем душой!*

Аналіз верша:

1. Тэма

2. Асноўная думка

3. Мастацкія сродкі вобразнасці:

- *Эпітэты* (_____)
- *Метафары* (_____)
- *Параўнанні* (_____)

Аналіз верша:

1. Тэма (*Восень*)
2. Асноўная думка (*Кіньма жа думкі аб долі гаротнай, хоць бы на момант спачынем душой*)
3. Мастацкія сродкі вобразнасці:
 - Эпітэты (*чырвоных кавалкаў вугля; цёмныя цені; птушкі прыстаўшай; маладзік бледна-сіні; у небе вячэрнім, зялёным...; шызаі расой; долі гаротнай*)
 - Метафары (*вечар у попеле тушыць; плыве маладзік*)
 - Параўнанні (*ў попеле, кучу чырвоных кавалкаў вугля; небе зялёным, як лёд; зорак сняжынкі*)

В. Зуёнак

Над зямлёю

шугае верасень —

Восені ветразь...

І пывуць у блакіце чыстым

Ключы галасістыя...

Цеплыня адпывае,

крылом узмахнуўшы аслаблым -

Летам бабіным...

Не трымайце ж мяне сягоння,

Сцены хат,

у лагодным палоне:

Над зямлёю шугае верасень —

Восені ветразь!..

Не шукайце, сябры і родныя,

Не гукайце на сцежках пройдзеных...

Не сустрэнемся — слёз не ліце.

«Ён жа быў летуценнік, — скажыце, —



Шугаць -

1. Гарэць яркім полымем з успышкамі агня;
2. Выпраменьваць яркае святло, палымнець;
3. Хутка, з вялікай сілай узлятаць угору (пра дым, іскры);
11. Развявацца, лунаць, рэяць, трапятаць;
12. Добра расці, хутка развівацца, буяць;
перан. Праяўляцца, праходзіць бурна.

Вызначце:

1. Тэма

2. Асноўная думка

1. Восень

2. У верасні немагчыма не заўважаць прыгажосць наваколля.

Знайдице параўнанні-перыфразы

- *У блакіце чыстым – у небе*
- *Ключы галасістыя - _____*
- _____ *- летам бабіным*
- _____ *- верасень*

Адказ:

- *У блакіце чыстым – у небе*
- *Ключы галасістыя - жураўлі*
- *Крылом аслаблым - летам бабіным*
- *Восені ветразь - верасень*

Выберыце сродкі, ўжытыя аўтарам для перадачы ўзвышана-ўрачыстага і разам з тым крыху жартаўлівага настрою верша:

- а) параўнанне характару чалавека са з'явай прыроды;*
- б) зварот да людзей, які ўтрымлівае адмаўленне, а не сцвярджэнне;*
- в) самахарактарыстыка (самапрэзентацыя) лірычнага героя.*

Алесь Наўроцкі “Чатырохгранная ваза”

*Лета, зматвай свае вудачкі!
Дрэвы выплаўляюць руду.
Вецер свістаў спачатку ў дудачку,
потым у дудку, а ўжо затым у дуду.*



*Адзвінелі промняў сонечныя прыіскі,
адзвінеў дажджоў серабрысты апад,
адзвінелі лісты і ляжаць залацістым прыскам*, -
што прайшло, не вернеш назад.*

□Паразважайце над характарам лірычнага героя, паспрабуйце вызначыць яго настрой і адносіны да жыцця.

Дамашняе заданне

- *1. Выразнае чытанне верша В. Зуёнка
“Над зямлёю шугае верасень...”*
- *2. Падрыхтаваць вуснае паведамленне на
тэму “Восень у маім горадзе”*

